

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Driebergen, 8 april 2018

L.S.,

Betreft: **Reactie op consultatie Actieplan Digitale Connectiviteit**

Hiermee wil ik reageren op de consultatie voor het Actieplan Digitale Connectiviteit. U stelt via een aantal concrete vragen hoe de connectiviteit voor burgers en bedrijven beter kan en welke trends nog worden gemist? Ik constateer dat zowel bij de consultatie als bij de rondetafelsessies, die aan deze consultatieronde vooraf zijn gegaan, de gezondheidsaspecten niet aan de orde zijn geweest. Het is triest te moeten constateren dat in Nederland al jaren de gezondheidsrisico's door de verantwoordelijke overheid worden genegeerd. Gezondheid blijkt geen item te zijn. Ik verzoek u nu eerst te onderzoeken hoe de uitrol kan plaatsvinden zonder dat de bevolking gezondheid-schade oploopt. Blind inzetten op economische groei en de bevolking daaraan ondergeschikt maken is al diverse malen fout gegaan (denk aan Q koorts, gaswinning in Groningen).

Op 15 maart 2018 wordt namens de directie Telecommarkt(EZ) op vragen over gezondheidsrisico's van 5G geantwoord: *In het kort is het antwoord dat er geen aanleiding is om te veronderstellen dat met 5G de gezondheid van mens of dier in het geding komt. De Gezondheidsraad geeft aan dat gezondheidseffecten als gevolg van blootstelling aan elektromagnetische velden onwaarschijnlijk zijn, zolang de veiligheidsnormen gehanteerd worden. Deze normen zijn door de Europese Unie aanbevolen aan haar lidstaten.*

De blootstellingslimiet in Nederland is schrikbarend hoog. De Raad van Europa heeft in 2011 al opgeroepen een norm van **100 micro Watt/m²** vast te stellen. **In Nederland** hanteren wij de norm van **10 miljoen micro Watt/m²**, volgens het antennebureau is nog nooit vastgesteld dat de norm wordt overschreden, dus alles is "veilig". Je kunt dus zonder probleem 24 uur per dag voor een zendmast gaan staan volgens de woordvoerder van het antennebureau (EZ). Dit is natuurlijk waanzin.

Op 27 maart 2018 geeft EZ zelf aan dat zij **overweegt om straling van zendmasten landelijk aan banden te leggen. Door de uitrol van 5G wordt een wildgroei aan antennes verwacht, onder meer in lantaarnpalen en bushokjes. Dat levert mogelijk gevaar op voor de volksgezondheid.** EZ wil niet dat de antennes een bedreiging vormen in de leefomgeving, ook als er sprake is van meerdere antennes in de directe omgeving. Er gelden nog geen landelijke normen voor straling die vrijkomt bij zendmasten. De stralingsdichtheid gaat flink stijgen, maar de gevolgen voor de volksgezondheid zijn onbekend. Wetenschappers stellen dat uit sommige onderzoeken blijkt dat er een verband is tussen straling en hersentumoren, Alzheimer en onvruchtbaarheid bij mannen.

In 2017 heeft een **groep van 186 wetenschappers uit 36 landen** in een [dringend appèl](#) de Europese Unie **gewaarschuwd voor de gevaren van 5G**. Zij vragen de EU om zoveel mogelijk gebruik te maken van bedrade digitale netwerken en te stoppen met 5G totdat onafhankelijk is vastgesteld dat dit niet schadelijk is. De wetenschappers dringen er bij de EU op aan [Resolutie 1815 van de Raad van Europa](#) te respecteren. (hierin roept de Raad op een **blootstellingslimiet** te hanteren die **100.000 maal lager** is **dan** de huidige **in Nederland** gehanteerde veel te hoge norm).

Ondanks deze ernstige waarschuwing van wetenschappers is staatssecretaris Mona Keijzer van Economische Zaken toch stellig van plan in 2020 een landelijk 5G-netwerk uit

te rollen. Volgens haar is 5G belangrijk voor de toekomst van onder meer zelfrijdende auto's, drones en razendsnelle internetverbindingen op mobieltjes.

In [een vergelijkend onderzoek door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu \(RIVM\)](#) – in januari dit jaar –, wordt ook bevestigd dat Nederland tot een kleine groep landen in Europa behoort waar nog géén landelijk vastgestelde limieten gelden voor straling van telefoonzendmasten.

Het bericht van EZ van 27 maart jl. is dus bijzonder omdat de laatste 20 jaar alle zorgen over gezondheidsrisico's volledig zijn genegeerd door EZ, terwijl nu wordt overwogen de straling landelijk aan banden te leggen. Eindelijk aandacht voor onze gezondheid? De opmerking van de Staatssecretaris doet anders vermoeden. Het lijkt meer op een strategie om tegenstanders bij de uitrol van 5G/veiling van nieuwe frequenties de wind uit de zeilen te halen, om te voorkomen dat discussie over gezondheidsnormen de uitrol in 2020 zal hinderen. Want de uitrol gaat volgens Staatssecretaris Mona Keijzer gewoon door!

Ex-directeuren R. van den Hoven van Genderen (Telfort) en P. Smits (KPN) vertellen in de oude Zembla documentaire: "UMTS- (geheime) Deal tussen Telecombedrijven en Nederlandse Overheid", zie: https://youtu.be/_P5-NbXma70, ...dat de telecom-bedrijven veel geld over hadden voor de uitrol van UMTS, maar er moest wel iets tegenover staan. Men wilde niet te veel last/tegenstand van inwoners en gemeenten. Overeengekomen is dat zonder al te veel problemen antennes zouden kunnen worden geplaatst. Illegale masten werden gelegaliseerd en masten tot 5 meter hoog werden voortaan vergunningsvrij. Destijds werd aangegeven dat indien de uitrol niet door zou gaan vanwege gezondheidsproblemen de telecom sector zowel de betaalde miljarden voor de frequentieveiling en de miljarden voor de gedane investeringen zouden terugvragen (totaal zo'n 12 miljard).

Ik hoop dat de discutabele werkwijze die in Zembla wordt genoemd tot het verleden behoort en dat nu met open vizier aandacht wordt gegeven aan onze gezondheid en ook de privacy wordt meegenomen.

Ik verzoek U de genoemde risico's serieus te nemen en de veiling en de uitrol van 5G niet eerder te laten plaatsvinden dan nadat:

- De gezondheidsrisico's volledig in kaart zijn gebracht, incl. dna-schade en mentale- en fysieke beïnvloeding.
- De risico's van privacy schendingen in kaart zijn gebracht, incl. profilering van mensen en risico op hacken van data.
- Beperkingen zijn opgelegd aan het plaatsen van zendmasten;
- Helder is wie verantwoordelijk is voor de kosten voor de ontstane fysieke, mentale schade incl. vervolgschade.
- Risico groepen zoals kinderen, ouderen, zieken en mensen die last hebben van elektrohypersensitiviteit extra worden beschermd.

Ik zie uw plannen hierover graag tegemoet.

Met vriendelijke groet
H staats